

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Елімізде бизнес ашу үшін білу керек кеңестер

ЖАРИЯЛАНДЫ
05.12.2023СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/147680/>

Қазақстанда бизнес ашу кезінде нені білу керек?

Сонымен, сіз бизнес ашуға шешім қабылдадыңыз және сіздің мүмкіндіктеріңіз бен болашағыңызға объективті баға бересіз. Жеке кәсіпкерлік субъектілерінің өздері мемлекеттік органдарға өздерінің мәртебесі туралы ақпаратты (анықтаманы) ұсынады, ол салық есептілігінің деректерімен сәйкес келуі тиіс және олар ұсынылған мәліметтердің дұрыстығы үшін жауап беруі тиіс.

Кәсіпкерлік субъектісінің мәртебесін қандай параметрлер анықтайды?

Кәсіпкерлік субъектісінің мәртебесіне:

қызметкерлердің орташа жылдық саны;

активтердің орташа жылдық құны; кейбір жағдайларда-қызмет түрлері.

Қызметкерлердің тізімдік саны, жылына орта есеппен, есепті жылдың барлық айларында қызметкерлердің орташа санын қосу және алынған соманы 12-ге бөлу жолымен айқындалады (еңбек бойынша статистикалық есептілікті толтыру жөніндегі Нұсқаулықтың 20-тармағы).

Активтердің орташа жылдық құнын анықтау үшін бухгалтерлер келесі формуланы қолданады. Активтердің құны ағымдағы жылдың әр айының бірінші күніне (1 қаңтар, 1 ақпан және т.б. 1 желтоқсанға дейін), сондай-ақ келесі жылдың 1 қаңтарына (яғни небәрі 13 ай үшін) қосылады. Алынған сома 13-ке бөлінеді. Нәтиже бір жылдағы активтердің орташа жылдық құнын құрайды.

Шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілерінің айырмашылықтары:

«Кәсіпкерлік туралы» Заңға сәйкес Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүргізудің үш нысаны бөлінеді: шағын, орта және ірі.

Кәсіпкерлік субъектілерінің өздері белгілі бір мәртебеге жататындығын растауы керек. Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес жеке кәсіпкерлік субъектілері салық органдарында тіркеу есебінің орны бойынша қаржылық және салықтық есептілікті ұсынады, онда олардың жеке кәсіпкерлік субъектісінің (шағын, орта немесе ірі) қандай да бір түрімен арақатынасының критерийлері көзделген.

Шағын кәсіпкерлік субъектілеріне мыналар жатады:

қызметкерлердің жылдық орташа саны жүз адамнан аспайтын және жылдық орташа табысы республикалық бюджет туралы заңда белгіленген және тиісті қаржы жылының 1 қаңтарында қолданыста болатын айлық есептік көрсеткіштің үш жүз мың еселенген мөлшерінен аспайтын заңды тұлға құрмай дара кәсіпкерлер және жеке кәсіпкерлікті жүзеге асыратын заңды тұлғалар.

Шағын кәсіпкерлік субъектілері дара кәсіпкерлер және жүзеге асыратын заңды тұлғалар бола алмайды:

есірткі құралдарының айналымына байланысты қызмет,

психотроптық заттар мен прекурсорлар;

акцизделетін өнімді өндіру және (немесе) көтерме сату;

астық қабылдау пункттерінде астықты сақтау жөніндегі қызмет;

лотерея өткізу;

ойын және шоу-бизнес саласындағы қызмет;

мұнай, мұнай өнімдерін, газды, электр және жылу энергиясын өндіру, өңдеу және өткізу жөніндегі қызмет;

радиоактивті материалдардың айналымына байланысты қызмет;

банк қызметі (немесе банк операцияларының жекелеген түрлері) және сақтандыру нарығындағы қызмет (сақтандыру агентінің қызметінен басқа);

аудиторлық қызмет;

бағалы қағаздар нарығындағы кәсіби қызмет;
несиелік бюролардың қызметі.

Орта кәсіпкерлік субъектілеріне мыналар жатады:

қызметкерлердің орташа жылдық саны 50 адамнан асатын дара кәсіпкерлер;
қызметкерлердің орташа жылдық саны 50-ден асатын, бірақ 250 адамнан аспайтын және активтердің жылдық орташа құны 325 000 еселенген АЕК-тен аспайтын заңды тұлғалар.

Ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мыналар жатады:

қызметкерлердің орташа жылдық саны 250 адамнан асатын немесе активтердің жалпы құны жылына 325 000 еселенген АЕК-тен асатын заңды тұлғалар. Ірі кәсіпкерлік субъектілері дара кәсіпкерлер бола алмайды.

Бизнесті тіркеу

Ең алдымен бизнес тіркеуден басталады. Өз ісіңізді ашу үшін электрондық үкіметтің веб-порталында электрондық өтінішті толтыру қажет және бір күн ішінде сіздің жеке кабинетіңізге мемлекеттік тіркеу туралы немесе бас тарту туралы электрондық анықтама түрінде жауап келеді. Бұл мемлекеттік қызметті «бизнесті тіркеу» бөлімінен табуға болады. Орта және ірі кәсіпкерлік субъектілеріне келетін болсақ, мемлекеттік тіркеу «электрондық үкімет» порталында, сондай-ақ заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу үшін белгіленген тәртіппен (ХҚКО арқылы) жүргізілуі мүмкін.

Кәсіпкерлік қызмет нысандарының ерекшеліктері

Төмендегі кесте жалпыланған түрде кәсіпкерлік қызметтің қандай да бір түрінің ерекшеліктерін көрсетеді.

Қысқартуларға түсініктеме:

ЖК-жеке кәсіпкер;

ЖШС-жауапкершілігі шектеулі серіктестік;

Ақ-акционерлік қоғам;

АЕК-айлық есептік көрсеткіш;

ЖМК-шағын кәсіпкерлік субъектісі;

ССП-орта кәсіпкерлік субъектісі;

СКП-ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Шағын бизнеске арналған салық режимдері

Тіркелген сәттен бастап кез-келген кәсіпорын салық төлеушіге айналады.

Әдепкі бойынша ЖК де, ЖШС де жалпыға бірдей белгіленген режимге сәйкес жұмыс істейтін болады. Бұл жағдайда кірістер мен шығыстардың есебін және онымен байланысты құжаттаманы жүргізу міндетті. Табысқа белгіленген мөлшерлеменен салық салынады: ЖК (Жеке) үшін 10% және ЖШС (Корпоративтік) үшін 20%.

Елдің әртүрлі елді мекендерінде құрылымдық бөлімшелері бар кәсіпорындар.

Жалпы, жеңілдетілген салық режимінің екі түрі бар. Сіз оларға жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға тіркелген сәттен бастап 5 күн ішінде немесе келесі салық кезеңі басталғанға дейін салық басқармасына өтініш беру арқылы ауыса аласыз.

Ең қарапайым режим-патент. Бұл санатқа тек жалдамалы қызметкерлерсіз және жылдық табысы 200 ЕТЖ аспайтын ЖК ғана жатады. Патенттің басты артықшылығы-мәлімделген жылдық табыстың 2% есебінен патент ресімделген сәтте барлық салықтарды бір мезгілде төлеу. Оған қоса, ЕТЖ-дан 10% мөлшерінде зейнетақы жарнасы және ЕТЖ-дан 5% мөлшерінде әлеуметтік аударымдар.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.